

13.05.2026 toimunud infopäeval „Väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ esitatud küsimuste vastused

1. Kas ka järgmisel aastal avatakse taotlusvoor?

Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetuse 2027. aasta taotlusvooru avamine sõltub suurest sellest, kui palju toetust taotletakse selle aasta taotlusvoorus. See tähendab, et kui esitatakse kvaliteetsed taotlused, siis võetakse kasutusele kogu selle toetuseks ettenähtud eelarvelised vahendid.

Toetatavad tegevused ja abikõlblikud kulud

2. Kas ka traktorid ja kombainid on lubatud?

Määruse „Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ § 3 lõike 1 punkti 2 kohaselt toetatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku materiaalse vara, sealhulgas masina või seadme, soetamist. Seega traktori ja kombaini, mida kasutatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks, soetamiseks saab toetust taotleda.

3. Kas hirvekasvatuseks vajalikke masinaid ja seadmeid saab ka selle toetusmeetme alt toetusega osta?

Määruse „Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ § 3 lõike 1 punkti 2 kohaselt toetatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku materiaalse vara, sealhulgas masina või seadme, soetamist. Kui nimetatud masinaid ja seadmeid kasutatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks, siis see on toetatav tegevus. Üldjoontes loetakse ulukeid (Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisa 16 rühma 16 rühm, täpsemalt 1602 ulukid) Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisa alusel põllumajanduslikuks tooteks. Põllumajanduslikuks tootmiseks loetakse põllumajandustoodete kasvatamist või tootmist, sealhulgas saagikoristust, põllumajandusloomade aretamist ja pidamist, lühikese raieringiga madalmetsa kasvatamist.

4. Kas köögivilja hoidla soojustamine on abikõlblik kulu?

Määruse § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt antakse toetust põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku ehitise ehitamiseks ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Määruse § 5 lõikes 2 on täpsustatud, et ehitise ehitamise korral on abikõlblikud järgmised kulud:

- 1) ehitise püstitamise, rajamise või paigaldamise kulu;
- 2) ehitise laiendamise kulu;
- 3) ehitise rekonstrueerimise kulu;
- 4) ehitise omanikujärelevalve tegemise kulu.

Ehitise rekonstrueerimine ehk ümberehitamine on toetatav tegevus üksnes juhul, kui see vastab ehitusseadustikus sätestatud tingimustele.. Seega kui köögivilja hoidla soojutamine on

rekonstrueerimine ehitusseadustiku kohaselt, siis saab selle tegevuse jaoks toetus taotleda (kulu on abikõlblik). Rekonstrueerimine on ehitamine, mille käigus olemasoleva ehitise omadused muutuvad oluliselt. Ehitusseadustik loeb rekonstrueerimiseks näiteks piirdekonstruktsioonide muutmist või kande- ja jäigastavate konstruktsioonide asendamist. Ümberehitamisena ei käsitleta olemasoleva ehitise üksikute osade vahetamist samaväärsete vastu. Hinnangu sellele, kas tegevus on rekonstrueerimine või parendamine, annab kohalik omavalitsus.

5. § 5 lõike 6 kohaselt on abikõlblik ka toetuse abil elluviidava tegevuse ja strateegiakavaga seotud tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse kulu ehk EAFRD vahenditest objektide tähistamise maksumus loetakse abikõlblike kulude hulka. Kuidas see kulu märgitakse taotlusele? Kas on vaja ka hinnapakumust? Kui tootja ei tea veel, kas ta saab toetust.

Määruse § 5 lõike 6 kohaselt on abikõlblik ka Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) toetuse abil elluviidava tegevuse komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205), sätestatud nõuete kohaseks tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse kulu. Määruse §-s 6 on sätestatud kulude mõistlikkuse tõendamine. Näiteks kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus on kuni 20 000 eurot, siis tuleb esitada sellise kulu kirjeldus.

PRIA kommentaar: Sümboli ja teavitustegevuse kulu saab toetustaotlusele sisestada põhitegevuse kaasneva tegevusena.

6. Mis on istutamine ja millised kulud siia alla lähevad?

Kui toetust taotletakse mitmeaastaste taimede soetamiseks, siis loetakse abikõlblike kulude hulka nii mitmeaastaste taimede soetamise, kohaletoometamise kui ka vajaduse korral nende taimede istutamise kulu. Taimede istutamisega seotud kuludeks on näiteks taimedealuse maa korrastamine või ettevalmistamine, milleks on mullaharimine, kivide koristamine, peenarde rajamine jms. Istutamise kulu on sõnastatud selliselt, et see kataks erinevate kultuuride (nt viljapuud, marjapõõsad, mustikad jne) istutamisega seotud spetsiifilised tööd.

Kulude mõistlikkuse tõendamine

7. Kas esitatud taotlusel kasutatud masina või seadme pakkumist võib hiljem asendada sama liiki masina või seadme pakkumusega kui taotlusel esitatud masinat pole ostmise ajaks enam turul saadaval?

Määruse § 16 lõike 1 punkti 4 kohaselt peab toetuse saaja teavitama viivitamata PRIA-t taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või toetatava tegevuse elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas toetatava tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule. Ka Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (ELÜPS) § 29 lõikes 1 on sätestatud, et maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsust võib toetuse saaja algatusel muuta üksnes põhjendatud juhul ning tingimusel, et algselt kavandatud tegevus

viiakse olulises osas ellu, saavutatakse toetuse andmise eesmärgid ja toetuse summa ei suurene. Põhjendatud juhuna käsitatakse asjaolu, mida ei olnud võimalik toetuse taotlemisel ette näha. Seega ka nii määruse kui ka ELÜPS-i kohaselt on oluline, et taotluses tehtavad muudatused ei mõjutaks kavandatud eesmärgi saavutamist ehk muudatusi saab teha üksnes põhjendatud juhul ja selle sobivust hindab PRIA.

8. Kui hinnakataloogi pole kantud sellist masinat, mida soovitakse osta, kas piisab siis hinnapakumusest?

Määruse § 3 lõike 6 kohaselt, kui toetust taotletakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalike **mobiilsete** masinate või seadmete soetamiseks, siis peavad need mobiilsete masinad või seadmed olema kantud võrdlushindade kataloogi. Kui toetuse andmise tingimustes on ettenähtud võrdlushindade meetodi kasutamine, võib toetust taotleda üksnes sellise asja ostmiseks või teenuse tellimiseks, mis on kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus (edaspidi *ELÜPS*) § 113 lõikes 5 nimetatud võrdlushindade kataloogi ning et toetuse suuruse arvutamisel on aluseks põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud asja või teenuse taotluse esitamise hetkel kehtinud ja ELÜPS-i alusel sätestatud korras kinnitatud piirhind ning toetuse andmise tingimustes kehtestatud maksimaalne toetuse määr ja summa. Määruse §-s 6 on sätestatud kulude mõistlikkuse tõendamine. Määruse § 6 lõike 7 kohaselt, kui toetust taotletakse võrdlushindade kataloogi kantud mobiilse masina või seadme soetamiseks, ei pea toetuse taotleja hinnapakumusi küsima.

9. Kui toetust küsib osühing ja maa valdaja on osühingu ainus osanik, mida nõutakse maakasutusõiguse tõendamiseks.

Määruse § 3 lõigetes 4, 5 ja 7 on sätestatud nõuded maa omandile. Määruse § 3 lõike 4 kohaselt, kui toetust antakse ehitise ehitamiseks, on see ehitis ja sellealune maa toetuse taotleja omandis või on ehitisealusele maale toetuse taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Määruse § 3 lõike 5 kohaselt, kui toetust antakse sellise materiaalse vara soetamiseks, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, on see ehitis toetuse taotleja valduses asjaõiguslikul või võlaõiguslikul alusel vähemalt § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Määruse § 3 lõike 7 kohaselt kui toetust antakse mitmeaastaste taimede soetamiseks, on taimedealune maa, sealhulgas ehitis ja sellealune maa, kuhu taimed paigutatakse, toetuse taotleja valduses asjaõiguslikul või võlaõiguslikul alusel vähemalt § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Määruse § 11 lõike 6 punkti 3 kohaselt, kui materiaalne vara paigaldatakse ehitisse või seda kasutatakse ehitises, mis on toetuse taotleja valduses asjaõiguslikul alusel, siis seda tõendav asjaõigusleping, kui asjaõigus ei nähtu kinnistusraamatust, või kui materiaalne vara paigaldatakse ehitisse või seda kasutatakse ehitises, mis on toetuse taotleja valduses võlaõiguslikul alusel, siis seda tõendav võlaõiguslik leping. Määruse § 11 lõike 7 punkti 2 kohasel peab ehitise ehitamise korral toetuse taotleja koos taotlusega esitama hoonestusõiguse seadmise leping, kui toetuse taotleja kasutab ehitisealust maad hoonestusõiguse alusel ja see ei nähtu kinnistusraamatust.

See tähendab, et ainuosanikust maaomaniku puhul ei piisa omanikustaatusest.

10. Määruses on kirjas, et kasutatud vara puhul on vaja üks hinnapakumuse kasutatud ja ÜKS hinnapakumuse samaväärse uue kohta. Mitte kaks?

Määruse § 6 lõike 8 kohaselt, kui toetust taotletakse kasutatud materiaalse vara, sealhulgas masina või seadme soetamiseks, küsib toetuse taotleja vähemalt ühe hinnapakumuse kasutatud materiaalse vara kohta ja ühe hinnapakumuse uue samaväärse materiaalse vara kohta, kui uus samaväärne materiaalne vara ei ole kantud võrdlushindade kataloogi.

11. Taotluse kirjutatakse tegevuseks masina ostmine. Hind võetakse võrdluskataloogist. Tegevuses kirjutatakse lahti parameetrid, mille alusel konkreetne masin välja valiti. Kas pärast peab ostma täpselt selle masina mudeli, mille hind võrdluskataloogist võeti? Või jääb alles võimalus osta samade parameetritega, aga teine mudel.

Määruse § 6 lõike 3 kohaselt kui toetust antakse mobiilse masina või seadme soetamiseks, on see masin või seade kantud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 113 lõike 2 kohaselt põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse (edaspidi *võrdlushindade kataloog*). Juhul kui soetatav masin asendatakse teise masinaga, siis määruse § 16 lõike 1 punkti 4 kohaselt peab toetuse saaja teavitama viivitamata PRIA-t taotluses esitatud või **toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest** või toetatava tegevuse elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas toetatava tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule. Juhime tähelepanu, et Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (ELÜPS) § 29 lõikes 1 on sätestatud, et maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsust võib toetuse saaja algatusel muuta üksnes põhjendatud juhul ning tingimusel, et algselt kavandatud tegevus viiakse olulises osas ellu, saavutatakse toetuse andmise eesmärgid ja toetuse summa ei suurene. Põhjendatud juhuna käsitatakse asjaolu, mida ei olnud võimalik toetuse taotlemisel ette näha. Seega ka nii määruse kui ka ELÜPS-i kohaselt on oluline, et taotluses tehtavad muudatused ei mõjutaks kavandatud eesmärgi saavutamist ehk muudatusi saab teha üksnes põhjendatud juhul ja selle sobivust hindab PRIA.

12. Kas võrdluskataloogis peab olema masin enne taotlusvooru avanemist või enne konkreetse masinaga seotud taotluse esitamist?

Määruse § 3 lõike 6 kohaselt, kui toetust antakse mobiilse masina või seadme soetamiseks, on see masin või seade kantud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 113 lõike 2 kohaselt põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse (edaspidi *võrdlushindade kataloog*). Toetuse saamiseks peavad mobiilsed masinad ja seadmed olema kantud võrdlushindade hinnakataloogi. Võrdlushindade hinnakataloogis fikseeritakse asja või teenuse maksimaalne abikõlblik käibemaksuta maksumus ja selle kehtivuse aeg ning ekspertarvamus, milline mobiilne masin ja seade on kokkusobiv keskkonna- ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamiseks. Kui toetuse andmisel kasutatakse võrdlushindade meetodit, siis METK ei kinnita uusi piirhindu toetuse taotluste esitamise tähtaja vältel. See tähendab, et mobiilne masin või seade peab olema võrdlushindade kataloogi kantud enne taotlusvooru algust. Isik, kes on kavandanud taotleda toetust sellise masina või seadme omandamiseks, mida kataloogi kantud ei ole, peab aegsasti esitama METK-le ettepaneku selle masina või seadme kataloogi lisamiseks, esitades asjakohased andmed. Võimalus ettepanekute esitamiseks on

kõikidel huvitatud isikutel, kuid vahetult enne toetuse taotluste esitamise tähtaega peab arvestama, et METK-le jääks piisavalt aega hinna mõistlikkuse kontrollimiseks.

Toetuse taotleja

13. Seotud ettevõtete müügitulu arvestamine taotlejaks kvalifitseerumisel Sama füüsiline isik omab 100% osalust kahes äriühingus: Ettevõtte A: mahe teraviljakasvatus, omatoodetud põllumajandussaaduste müügitulu vahemikus 10 000 – 250 000 € (vastab § 8 lõike 1) Ettevõtte B: tavateravilja kasvatus, omatoodetud põllumajandussaaduste müügitulu ca 1 000 000 € (ületab oluliselt lävendi ülempiiri) § 4 lõige 5 sätestab, et ühte kontserni kuuluvatele ettevõtjatele või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjatele antakse kokku toetust maksimaalselt 100 000 eurot. See säte reguleerib selgelt toetuse ülemmäära, kuid ei käsitle otsesõnu seda, kuidas seotud ettevõtete müügitulu mõjutab taotlejaks kvalifitseerumist § 8 lõike 1 alusel.

- **Kas Ettevõtte A kvalifitseerub väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetuse taotlejaks, kui temaga seotud Ettevõtte B müügitulu ületab oluliselt 250 000 € lävendi?**
- Täpsemalt: a) Kas müügitulu lävendit (10 000 – 250 000 €) hinnatakse iga juriidilise isiku tasandil eraldi, või liidetakse seotud ettevõtete müügitulud kokku?; b) Kui müügitulusid ei liideta, kas siis on toetuse andmise eesmärgi (väikeste põllumajandusettevõtjate arendamine) seisukohalt põhjendatud anda toetust sellisele ettevõttele?
- **Kas Ettevõtte A kvalifitseerub väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetuse taotlejaks, kui temaga seotud Ettevõtte B müügitulu ületab oluliselt 250 000 € lävendi?**
- Täpsemalt: a) Kas müügitulu lävendit (10 000 – 250 000 €) hinnatakse iga juriidilise isiku tasandil eraldi, või liidetakse seotud ettevõtete müügitulud kokku?; b) Kui müügitulusid ei liideta, kas siis on toetuse andmise eesmärgi (väikeste põllumajandusettevõtjate arendamine) seisukohalt põhjendatud anda toetust sellisele ettevõttele?; c) Kui müügitulud liidetakse, siis millise sätte alusel ja millises ulatuses (kontsern, valitsev mõju KonkS § 2 lg 4 mõistes, või muu alus)?

Selgitame järgmise näitega: Ettevõtte A kvalifitseerub toetuse taotlejaks, eeldusel et tema enda omatoodetud põllumajandussaaduste müügitulu jääb vahemikku 10 000 – 250 000 eurot, olenemata sellest, et temaga seotud ettevõtte B müügitulu on oluliselt suurem. Müügitulu lävendit (10 000 – 250 000 €) hinnatakse iga äriseadustiku tähenduses ettevõtja tasandil eraldi. Kuid ühte kontserni kuuluvatele või valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjatele antakse toetust kokku mitte rohkem kui 100 000 eurot kogu strateegiakava perioodi jooksul (määruse § 4 lõige 5). Ettevõtjate A ja B müügitulu ei liideta.

14. Kui ettevõtte müügitulu aastal 2025 oli 250 005 eurot ja 2024. aastal 248 000 eurot on toetuskõlbulik.

Määruse § 8 lõike 1 punki 1 kohaselt antakse toetust äriseadustiku tähenduses füüsilisest isikust ettevõtjale (FIE) ja äriühingule, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle

omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 10 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 250 000 eurot. See tähendab, et kui taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal oli ettevõtja müügitulu üle 250 000 euro, siis seda toetust taotleda ei saa. Taotluse esitamisele vahetult eelnenud teist majandusaastat vaadatakse üksnes juhul kui taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal minimaalset müügitulu suurust, milleks on 10 000 eurot ei saavutatud.

15. Kui põllumajandusalal tegutseval taotlejal on taotlemisele eelneva aasta 2025. a müügikäive 185 000 eur ja 2024 aasta müügikäive 450 000 eur, kas on ta siis abikõlbulik toetust taotlema?

Määruse § 8 lõike 1 punki 1 kohaselt antakse toetust äriseadustiku tähenduses füüsilisest isikust ettevõtjale (FIE) ja äriühingule, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 10 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 250 000 eurot. See tähendab, et kui taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal oli ettevõtja müügitulu üle 250 000 euro, siis seda toetust taotleda ei saa. Taotluse esitamisele vahetult eelnenud teist majandusaastat vaadatakse üksnes juhul kui taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal minimaalset müügitulu suurust, milleks on 10 000 eurot ei saavutatud.

16. Kas ettevõtte, mis on loodud 2024 aasta sügisel ehk möödab on vaid 1 majandusaasta kvalifitseerub antud toetusele põllumajandusalal tegutseva taotleja kategoorias?

Määruse § 8 lõike 1 punki 1 kohaselt antakse toetust äriseadustiku tähenduses füüsilisest isikust ettevõtjale (FIE) ja äriühingule, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 10 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 250 000 eurot. Määruse kohaselt saab toetust taotleda ettevõtja, kes on tegutsenud vähemalt ühe majandusaasta (taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal oli omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu vähemalt 10 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 250 000 eurot).

17. Kas on see objektiivne põhjendus müügitulu 10 000 euro mittetäitumise puhul aiandusettevõttel kui on olnud halvad ilmastikutingimused: kevadised öökülmad, kuiv suvi, liigniiskus, kolm aastat järjest (kolm eelmist aastat müügitulu olnud alla 10 000 euro). Varasemalt rohkem. Kas tegutsev ettevõtte siis on abikõlbulik toetust taotlema? Kui on, kas siis on mingeid tõendusasi selle kohta vaja? See on ju tegelikult kindlaks tehtud sest Vabariigi Valitsus on kuulutanud välja ametlikult erakorralise olukorra looduskahjustuste tõttu. Kas peab saatma siis selle määruse tõenduseks?

Määruse § 8 lõike 1 punkti 1 kohaselt toetust antakse äriseadustiku tähenduses ettevõtjale, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 10 000 – 250 000 eurot või taotluse esitamisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 10 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 250 000 eurot. Seega kui toetuse taotleja ei saavutanud määratud

müügitulu taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal (näiteks 2025. a), siis vaadatakse taotluse esitamisele vahetult eelnenud teise majandusaasta (näiteks 2024. a) müügitulu suurust. Kui määratud müügitulu suurus ei saavutatud vääramatu jõu, erandlike asjaolude või ebasoodsa sotsiaal-majandusliku olukorra tõttu ning see on ka tõendatud, siis peab toetuse taotleja vastama aktiivse põllumajandustootja nõudele.

Objektiivselt põhjendatuks loetakse olukorda või sündmust, kui tootmist mõjutasid näiteks ebasoodsad ilmastikutingimused, erinevate taudide, haiguse levik, kiskjakahjud jms ning see on ka tõendatud. Küll aga ei ole määruses sätestatud konkreetsete dokumentide loetelu, millega tõendatakse vääramatu jõu, erandlike asjaolude või ebasoodsa sotsiaalmajandusliku olukorra esinemist, sest sündmused võivad olla väga erinevad, kuid tõendavast dokumendist peab selguma, et vastav sündmus aset leidis ja ettevõtja on ka selle tõttu kahju kannatanud. Näiteks eelmisel aasta ebasoodsad ilmastikutingimused avaldasid tugevat mõju teraviljakasvatajatele, millest tulenevalt oli neil võimalus taotleda ka erakorralist toetust. Kui näiteks toetuse taotleja on sellel või eelmisel aastal saanud erakorralist toetust tulenevalt ebasoodsate ilmastikutingimuste esinemisest, siis on võimalik tõendada ka erakorralise toetuse saamisega, et selline sündmus esines ning avaldas mõju. Kiskjarünnakute puhul saab näiteks tõendada Keskkonnaameti poolt koostatud hindamisaktiga või taudi puhangu korral PTA hukkamisaktiga vms. Kui näiteks olete varasemalt ebasoodsate ilmastikutingimuste esinemisest PRIA-t teavitanud, siis ka see teavituse on piisav tõend. Määruses ei ole sätestatud konkreetset dokumentide loetelu vaid oluline on, et toetuse taotleja tõendaks, et vastav sündmus leidis aset ning avaldas mõju tootmisele, millest tulenevalt määruses sätestatud müügitulu suurust ei olnud võimalik saavutada.

18. Kas § 8 lõikes 2 nimetatud "ebasoodsa sotsiaal-majandusliku olukorra" mõiste hõlmab ka olukorda, kus müügitulu lävend ei ole olnud saavutatav ettevõtte suuruse või tootmismahu tõttu, või on see mõeldud kitsamalt (nt kriisid, hinnašokid)?

Selgitame, et kui müügitulu ei ole saavutatud vääramatu jõu, erandlike asjaolude või ebasoodsa sotsiaal-majandusliku olukorra tõttu, siis see ei hõlma endas tootmismahu ja suurusega seotud olukordi. Sotsiaal-majandusliku olukorrana käsitletakse eelkõige selliseid sündmuseid mida ettevõtjal ei olnud võimalik ette näha (ebasoodsad ilmastikutingimused, taudide levik, tootmissisendite (väetised, kütused, elekter, sööt) ootamatu hinnatõus, turuhindade kõikumine jms) ning mis on avaldanud märkimisväärset mõju müügitulu saavutamisele ja see peab olema ka tõendatud.

19. Missugune on ebasoodne sotsiaal-majanduslik olukord. Kas FIE kui näiteks 2023 oli üle 10 000 aga 2024 ja 2025 ei ole. Mida võiks selliseks olukorraks lugeda.

Määruse § 8 lõike 1 punkti 1 kohaselt toetust antakse äriseadustiku tähenduses ettevõtjale, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 10 000 – 250 000 eurot või taotluse esitamisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 10 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 250 000 eurot. Seega kui toetuse taotleja ei saavutanud määratud müügitulu taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal (näiteks 2025. a), siis vaadatakse taotluse esitamisele vahetult eelnenud teise majandusaasta (näiteks 2024. a)

müügitulu suurust. Kui määratud müügitulu suurusi ei saavutatud vääramatu jõu, erandlike asjaolude või ebasoodsa sotsiaal-majandusliku olukorra tõttu ning mis on ka tõendatud, siis peab toetuse taotleja vastama aktiivse põllumajandustootja nõudele. Sotsiaal-majandusliku olukorrana käsitletakse eelkõige selliseid sündmuseid mida ettevõtjal ei olnud võimalik ette näha (ebasoodsad ilmastikutingimused, taudide levik, tootmissisendite (väetised, kütused, elekter, sööt) ootamatu hinnatõus, turuhindade kõikumine jms) ning mis on avaldanud märkimisväärset mõju müügitulu saavutamisele ja see peab olema ka tõendatud. Objektiivselt põhjendatuks loetakse olukorda või sündmust, kui tootmist mõjutasid näiteks ebasoodsad ilmastikutingimused, erinevate taudide, haiguse levik, kiskjakahjud jms ning see on ka tõendatud. Küll aga ei ole määruses sätestatud konkreetsete dokumentide loetelu, millega tõendatakse vääramatu jõu, erandlike asjaolude või ebasoodsa sotsiaal-majandusliku olukorra esinemist, sest sündmused võivad olla väga erinevad, kuid tõendavast dokumendist peab selguma, et vastav sündmus aset leidis ja ettevõtja on ka selle tõttu kahju kannatanud. Kui määruses § 8 lõike 1 punktis 1 nimetatud müügitulu suurust ei ole saavutatud ning ei ole esinenud ka vääramatu jõudu, erandlike asjaolusid või ebasoodsat sotsiaal-majandusliku olukorda, siis seda toetust taotleda ei saa.

20. Kui ettevõtja on andnud oma ettevõtte üle noortalunikule, oli lühikest aega pensionil ja nüüd alustab oma ettevõttega uuesti. Kas ta on sihtgrupp või mitte?

Määruse § 8 lõike 3 kohaselt on toetuse taotleja põllumajandusalal alustav, kui: 1) ta ei ole taotluse esitamise tähtpäeva seisuga tegelenud põllumajandusliku tegevusega füüsilisest isikust ettevõtjana või omanud osalust põllumajandusalal tegutsevas äriühingus kauem kui seitse majandusaastat; 2) FIE-st toetuse taotleja omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu taotluse esitamisele vahetult eelnenud igal seitsmel majandusaastal oli alla 10 000 euro. See tähendab, et kui vähemalt ühel taotluse esitamisele vahetult eelnenud seitsmel aastal omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli 10 000 eurot või sellest suurem, siis loetakse, et FIE on põllumajandusliku tegevusega juba alustanud; 3) FIE või äriühingu osanik või aktsionär omas äriühingus osalust ajal, mil äriühingu omatoodetud põllumajanduslike toodete aastane müügitulu taotluse esitamisele vahetult eelnenud igal seitsmel majandusaastal oli alla 10 000 euro, sealjuures ei arvestata FIE või äriühingu osaniku või aktsionäri sellist osalust äriühingus, millega ta ei saanud otseselt ega kaudselt oluliselt mõjutada selle äriühingu tegevust. Kui vähemalt ühel taotluse esitamisele vahetult eelnenud seitsmel aastal omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli 10 000 eurot või sellest suurem, siis loetakse, et põllumajandusliku tegevusega on juba alustatud. Seega selleks, et hinnata, kas toetuse taotleja on põllumajandusalal alustav taotleja peab ta vastama kõigile määruse §-s 9 toodud põllumajandusliku tegevusega alustavale toetuse taotleja nõuetele.

21. Taotlejal on kassapõhine raamatupidamine ja tekkepõhine käibemaks. Mille ta peab aluseks võtma oma müügitulu määramisel. Kas e vorm või käibedeklaratsioon?

Selgitame, et müügitulu kajastamisel, käibemaksukohustuslase (äriühing või FIE) puhul käsitletakse tuluna ainult seda majanduslikku kasu, mille saajaks on ettevõtte ise, seega käibemaks kogutakse riigi nimel ja seda ei kajastata müügitulu osana. Mitte-käibemaksukohustuslase puhul, kuna isikul pole õigust oma toodetele käibemaksu lisada, on tema müügiarvete summa tema müügitulu.

Kassapõhine FIE ja vorm E: Kassapõhisel FIE-l kajastuvad laekumised tuludeklaratsiooni vormil E koos käibemaksuga (kui ollakse käibemaksukohustuslane). Kui see sama KM kohustuslane esitab müügitulu PRIA-le: toetuse taotlemisel näitab oma omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu ilma käibemaksuta. PRIA võrdleb taotleja esitatud andmeid ja MTA vormi E andmeid. Kontrollimisel arvestatakse, et vormil E võib summa olla suurem just käibemaksu võrra või muu müügitulu võrra. PRIA võrdleb taotluses esitatud detailset tabelit Maksu- ja Tolliamet (MTA) vormi E andmetega. Kui vormil E olev summa on suurem, loetakse nõue täidetuks, eeldusel, et toetuse taotleja suudab vajadusel tõendada, et vahe tuleneb käibemaksust või muudest tululiikidest.

Näide: FIE X-1 on kassapõhine raamatupidamine ning on tekkepõhine käibemaksukohustuslane. 2025. aasta tuludeklaratsioonis (vorm E) on tulud kokku 15 000 eurot (sisaldab 24% KM ja 1500 eurot tulu küttepuude müügist). FIE X soovib tulla taotlema väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetust, põllumajandusalal tegutsev taotlejana, kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 10 000 – 250 000 eurot. Selleks peab ta esitama PRIA-le vahetult eelnenud kuni kahe majandusaasta omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu ja muu müügitulu toodete ja teenuste kaupa, märkides iga toote või teenuse kohta müüdud ühikute koguse ja müügitulu summa. Näiteks märgib FIE X sinna, et omatoodetud õunte müügituluks 11 065 eurot (arvutab laekunud õunte müügitulu KM-i maha: $13\,500 / 1,24$). PRIA näeb, et 11 065 eurot on üle 10 000 eurot piiri, ehk müügitulu nõue on täidetud. PRIA küsib MTA-st vormi E andmed (15 000 eurot). Kuna 15 000 eurot (bruto) on loogilises seoses 11 065 euro (neto) omatoodanguga, on FIE X müügitulu nõuetele vastav.

22. Kui küsib toetust alustav taotleja, kas hiljem sobib ta ka noortaluniku toetusele?

Selgitame, et seda toetust antakse ka neile ettevõtjatele, kes esmakordselt alustavad põllumajandusliku tegevusega. Küll aga ei ole võimalik kaks korda toetust taotleda esmakordselt põllumajandusliku tegevusega alustamiseks. Seega, kui teile määratakse toetus määruse „Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ alusel, siis ei saa te enam toetust taotleda määruse „Perioodi 2023–2027 põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamise investeeringutoetus“ alusel. Vastav piirang on sätestatud ka määruse „Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ § 9 lõikes 6.

23. Juhul kui toetust küsib vanaperemees, aga 3 aasta pärast tahab talu üle anda. Kas noor peremees tohib noore toetust küsida?

Kui toetust taotletakse määruse „Perioodi 2023–2027 põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamise investeeringutoetus“ alusel, siis omandatav äriühing või põllumajandusettevõtte peab vastama sama määruse § 5 lõikele 8.

24. Ettevõtte müügitulu on üle 250 000 €, põllumajandustulu 180 000 €. Kas sobib toetuse taotlejaks.

Määruse § 8 lõike 1 punkti 1 kohaselt toetust antakse äriseadustiku tähenduses ettevõtjale, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 10 000 – 250 000 eurot või taotluse esitamisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 10 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 250 000 eurot. See tähendab, et toetuse taotlejate puhul vaadatakse üksnes omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu suurust ning nimetatud ettevõtja põllumajandusliku müügituluga 180 000 eurot saab seda toetust taotleda.

Nõuded toetuse taotlejale

25. Mõiste "selline tegevus" tõlgendamine § 9 lõike 5 kontekstis § 9 lõike 5 kohaselt ei anta toetust, kui taotleja on varem saanud strateegiakava sekkumise KK1 "Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud" raames antavat toetust sellise tegevuse kohta, mis ei ole taotluse esitamise hetkeks ellu viidud. Seletuskirjas on selgitatud, et toetatav tegevus loetakse ellu viiduks, kui PRIA on teinud toetuse maksmise otsuse ja viimane toetuse osa on välja makstud. Mõiste "selline tegevus" tõlgendus võib olla kaheksugune: Kitsas tõlgendus: piirang kohaldub vaid selle konkreetse, juba KK1 raames toetatud tegevuse kohta, mis on pooleli – st taotleja ei saa selle sama tegevuse kohta uut toetust taotleda enne, kui see on lõpetatud. Muude tegevuste osas ta võib siiski väikese põllumajandusettevõtja toetust taotleda. Lai tõlgendus: kui taotlejal on mistahes KK1 raames toetatud tegevus pooleli, ei saa ta üldse käesoleva määruse alusel toetust taotleda – isegi kui uus taotlus puudutab täiesti teist tegevust või investeeringut.

- **Kuidas tõlgendada § 9 lõikes 5 kasutatud mõistet "selline tegevus"? Esitad taotluse, kahel juhul KK1, kogu toetatav tegevus, selline tegevus. Oled KK1 oled viinud ellu.**
- **Kas piirang on seotud konkreetse pooleli oleva tegevusega või välistab see üldse käesoleva määruse alusel toetuse taotlemise seni, kuni KK1 raames saadud toetuse alusel kõik tegevused on ellu viidud?**
- **Kui kohaldub lai tõlgendus, siis kas see kehtib ka olukorras, kus KK1 projekt on objektiivsetel põhjustel viibinud (nt tarneahela häired, ehitusloa menetlus), kuid taotleja on tegevuse elluviimise nõuetekohaselt alustanud?**

Määruse § 9 lõike 5 kohaselt toetust ei anta, kui põllumajandusalal tegutsev taotleja on varem saanud strateegiakava sekkumise KK1 „Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud” raames antavat toetust sellise tegevuse kohta, mis ei ole taotluse esitamise hetkeks ellu viidud. See tähendab, et kui põllumajandusalal tegutsev taotlejale on määratud toetust sekkumise KK1 „Perioodi 2023–2027 põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamise investeeringutoetus“ raames ning need toetatavad tegevused ei ole ellu viidud „Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ taotluste rahuldamise otsuse tegemise hetkeks, siis selle toetuse raames taotluse rahuldamise otsust ei tehta. Toetatav tegevus on ellu viidud, kui PRIA on teinud toetuse maksmise otsuse ja viimane toetuse osa on välja makstud.

26. Kui PRIA ei ole andnud ei positiivset ega negatiivset vastust KK1 toetuse osas, kas siis saab taotleda toetust. Täna seks ei ole paljud vastust saanud aga paremusjärjestuses on eelarvest väljas.

Kui põllumajandusalal tegutsevale taotlejale on määratud toetust sekkumise KK1 „Perioodi 2023–2027 põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamise investeeringutoetus“ raames ning need toetatavad tegevused ei ole ellu viidud „Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ taotluste rahuldamise otsuse tegemise hetkeks, siis selle toetuse raames taotluse rahuldamise otsust ei tehta. Toetatav tegevus on ellu viidud, kui PRIA on teinud toetuse maksmise otsuse ja viimane toetuse osa on välja makstud. See tähendab, et toetust taotleda saab, kuid kahest investeeringutoetusest korraga toetuse rahuldamise otsuseid ei tehta.

Toetuse saaja kohustused ja toetuse maksmine

27. Kui masin soetatakse mitte liisingu vaid laenu abil näiteks MES laen (omaosaluse osa), siis kas taotlemise hetkel peab esitama ka vastava lepingu vms?

Määruse § 4 lõike 1 kohaselt makstakse seda toetust tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamise teel. Toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja pärast toetatava tegevuse täielikku või osadena elluviimist PRIA-le maksetaotluse. Maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele on sätestatud määruse §-s 17. Seega taotlemise hetkel ei pea esitama laenulepingut.

Lisa 1 põllumajandusalal tegutseva taotleja taotluse hindamiskriteeriumid

28. Kas omandamise alla võib lugeda ka ülevõtjad?

Määruse lisa 1 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel põllumajandusalal tegutsevate taotlejate hindamiskriteeriumite hindamiskriteeriumi 2.4.3 kui ka lisa 2 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel põllumajandusalal alustavate taotlejate hindamiskriteeriumite hindamiskriteeriumi 1.2 kohaselt on põllumajandusalal tegutsev taotleja enne taotluse esitamist omandanud põllumajandusalal tegutseva äriühingu kogu osaluse või FIE-le kuulunud kogu tegutseva põllumajandusettevõtte. Määruses ei ole täiendavalt eristatud omandamist vanematelt või vanavanematelt, seega on omandamine ka põllumajandusettevõtte ülevõtmine.

29. Kas omandamine võib olla toimunud ükskõik millal (nt 1–2 aastat tagasi või ka 10–15 aastat tagasi), eeldusel et see on toimunud enne taotluse esitamist või on mõeldud siiski mingit ajaperioodi?

Määruse lisa 1 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel põllumajandusalal tegutsevate taotlejate hindamiskriteeriumite hindamiskriteeriumi 2.4.3 kui ka lisa 2 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel põllumajandusalal alustavate taotlejate hindamiskriteeriumite hindamiskriteeriumi 1.2 kohaselt on põllumajandusalal tegutsev taotleja enne taotluse esitamist omandanud põllumajandusalal tegutseva äriühingu kogu osaluse või FIE-le kuulunud kogu tegutseva põllumajandusettevõtte, määruses ei ole täiendavaid ajalisi piiranguid sellele, millal ettevõtte omandati, kuid peab olema tõendatud, et ettevõtte omandati ning omandamine pab olema tehtud enne taotluse esitamist.

30. Lisa 1 HKR 2.4.3 Põllumajandusalal tegutsev taotleja on enne taotluse esitamist omandanud põllumajandusalal tegutseva äriühingu kogu osaluse või FIE-le kuulunud kogu tegutseva põllumajandusettevõtte ja lisa 2 HKR 1.2 Põllumajandusalal alustav taotleja või tema osanik või aktsionär ja juhatuse liige on enne taotluse esitamist omandanud põllumajandusalal tegutseva äriühingu kogu osaluse või FIE-le kuulunud kogu tegutseva põllumajandusettevõtte. Küsimus on, kuidas tõlgendada aega „enne taotluse esitamist“?

Määruse lisa 1 põllumajandusalal tegutsevate taotlejate hindamise kriteeriumite hindamiskriteeriumi 2.4.3 ja Lisa 2 põllumajandusalal alustava taotleja taotluse hindamise kriteeriumite hindamiskriteeriumi 1.2 kohaselt, kui põllumajandusalal tegutsev taotleja või põllumajandusalal alustav taotleja või tema osanik või aktsionär ja juhatuse liige on enne taotluse esitamist omandanud põllumajandusalal tegutseva äriühingu kogu osaluse või FIE-le kuulunud kogu tegutseva põllumajandusettevõtte tähenda, et omandamisprotsess on õiguslikult lõpule viidud enne seda, kui taotlus esitatakse PRIA-le.

31. Kas keskkonnasõbraliku majandamise toetuse (KSM) kohustusliku infopäeva läbimisel e-priias ära märgitud koolitus või infopäev, kus on osaletud on tõendus infopäeval osalemise kohta?

Määruse lisas 1 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel põllumajandusalal tegutsevate taotlejate hindamise kriteeriumite hindamiskriteeriumi 3.1 eesmärgiks on eelistada neid põllumajandusalal tegutsevaid taotlejaid, kes on taotluse esitamise aastal või sellele eelnenud aastal osalenud vähemalt neli akadeemilist tundi kestnud infopäeval või koolitusel, kus käsitleti vähemalt üht järgmistest teemadest: kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine, vee- ja õhukvaliteedi parandamine, elurikkuse ja muldade kaitse, loomade heaolu suurendamine või bioohutuse parandamine seoses loomade heaoluga. Hindamiskriteeriumi täitmist tõendatakse asjakohase dokumendiga, milleks on näiteks tunnistus, diplom, infopäeval osalemise kinnitus, infopäeval osalejate nimekiri jms. Põllumajandusalaseks infopäevaks või koolituseks ei loeta üldisi teemasid käsitlevaid infopäevi või koolitusi, sh erinevate toetuste tingimusi tutvustavad infopäevad. Hindamiskriteeriumi täitmiseks sobivaid infopäevi või koolitusi leiate siit: [Investeeringutoetuse infopäev - PIKK.ee](http://Investeeringutoetuse.infopäev-PIKK.ee)

PRIA kommentaar: Kui osaletud on infopäeva/koolituse kriteeriumitega sobivatel otsetoetuste (pindala- ja loomatoetuste, sh KSM) kohustuslikel koolitustel, siis on vajalik taotlusega esitada koolituse pealkiri, lühidalt sisu, toimumise kuupäev ja kestus, tõendusmaterjali osalemise kohta eraldi esitama ei pea.

32. Kas infopäeva lõunaag arvestatakse koolituse toimumise aja sisse?

Infopäeva või koolituse kestust arvestatakse akadeemilistes tundides, mis tähistavad sisulist õppeaega. Lõunaag, kogunemised ja tehnilised pausid ei kuulu akadeemiliste tundide sisse, kuna sel ajal ei toimu teadmiste edastamist.

33. Kas loetelu nendest MTÜ, tootjaorganisatsioonidest, klastritest, ühisturustusvõrgustikest on kuskilt nähtav - need organisatsioonid, kuhu kuulumine on sobilik?

Määruse lisa 1 põllumajandusalal tegutsevate taotlejate hindamise kriteeriumite hindamiskriteeriumi 2.1.1 alusel organisatsioonid, kes tegutseb mittetulundusühinguna ja kelle põhikirjaline eesmärk on põllumajandustoodete või toidutootmise valdkonna edendamine, on näiteks: Eesti Põllumajandus-Kaubanduskotta (EPKK-sse), MTÜ Eesti Aiandusliitu, MTÜ Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsi jms. Lisaks on vaja tõendada, kas taotleja kuulub organisatsiooni taotluse esitamise ajal (esitatakse nt liikmemaksu arve aastaks, organisatsiooni kinnituskiri vms). EPKK-sse kuulumist ei pea taotleja tõendama (kontrollitakse otse organisatsioonist liikmete nimekirja alusel).

Tunnustatud tootjaorganisatsioone on tänaseks 11 ja nende nimekiri on leitav PRIA veebilehelt: <https://www.pria.ee/toetused/tootjaorganisatsiooni-ja-tootjaorganisatsioonide-liidu-tunnustamine>; Kvaliteedikava rakendavaid tootjarühmasid on kaks ja nende kohta on informatsioon leitav veebilehelt: <https://pta.agri.ee/toidukvaliteedikavad#tunnustatud-toidukva>;

Klaster on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 56 lõike 1 kohaselt mittetulundusühing, kelle põhikirjaline eesmärk on arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamine ja kelle liikmeteks on kokku vähemalt kümme põllumajandustootjat või -töötajat, kes ei ole seotud ettevõtjad konkurentsiseaduse tähenduses. Hindamiskriteeriumi täitmist tõendab asjakohane leping või dokument, millest nähtub klastrisse kuulumine taotluse esitamise ajal. Ühisturustusvõrgustik on turustusviis, millega tootja või töötleja turustab oma tooteid otse tarbijale, kasutades selleks sel otstarbel loodud internetikeskkonda või muud kommunikatsioonivormi, mille kaudu tarbija saab oma tellimuse edastada otse tootjale, ilma et toode vahepeal omanikku vahetaks, ja mis ei ole loodud vaid ühe tootja või töötleja toodete turustamiseks.

34. Mõiste "suurima osakaalu" tõlgendamine hindamiskriteeriumites Lisa 1 hindamiskriteeriumites 3.2, 4.1 ja 4.2 on hindepunkti saamise tingimuseks sätestatud, et konkreetse komponendi (silohoidla, sõnnikuhoidla, salvestusseade, generaator, kütusehoidla, bioohutuse ehitis või materiaalne vara) maksumus moodustab toetatava tegevuse abikõlblikes kuludes suurima osakaalu. "Suurima osakaalu" mõiste sisu, kas "suurim osakaal" tähendab: *absoluutset enamust ehk üle 50% abikõlblikest kuludest, või *suhtelist enamust ehk suurimat üksikut kuluartiklit, mis ei pea ületama 50%? Näide: kui investeeringu komponendid on silohoidla (40%), niiduk (35%) ja pallipress (25%), kas kriteeriumi 3.2 hindepunktide saamiseks peab silohoidla moodustama üle 50% abikõlblikest kuludest, või piisab sellest, et silohoidla on suurim üksik kuluartikkel investeeringu komponentide hulgas?

Määruse seletuskirjas on osakaalude põhimõtet täpsemalt selgitatud. Hindepunkte antakse määruse lisa 1 põllumajandusalal tegutsevate taotlejate hindamise kriteeriumite hindamiskriteeriumi 3.2 eest, vaid üksnes juhul kui silohoidla või pealt kaetud sõnnikuhoidla ehitamise maksumus on võrreldes teiste sama taotluse raames kavandatud investeeringutega maksumusega suurim. See tähendab, et hindepunkti on võimalik saada üksnes järgmistel juhtudel: a) kui rajatakse ainult pealt kaetud sõnnikuhoidla, peab selle maksumus moodustama toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest suurima osakaalu, see tähendab üle 50,00%; b) kui rajatakse ainult silohoidla, peab selle maksumus moodustama toetatava tegevuse

abikõlblikust maksumusest suurima osakaalu, see tähendab üle 50,00%; c) kui rajatakse mõlemad (pealt kaetud sõnnikuhoidla ja silohoidla), peab nende kogumaksumus moodustama toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest suurima osakaalu, see tähendab üle 50,00%. Näiteks kui rajatakse ainult pealt kaetud sõnnikuhoidla ning puuduvad muud toetatavad tegevused, siis see moodustabki toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest suurima osakaalu.

35. Kriteerium 3.5. Taotleja peab pidama 31. mai seisuga näiteks vähemalt 12 kihnu maalammast või 24 eesti vutti. Kas on nõue, kui kaua ta peab pärast neid oma karjas pidama?

Hindamiskriteeriumiga ei ole kehtestatud täiendavat ajalisi nõudeid kaua ohustatud tõuge peab karjas pidama.

36. Kriteerium 2.4.3. Kas on nõue, mis aastal omandati äriühing või FIE-le kuulunud ettevõtte? Näiteks kui see toimus juba aastal 2010.

Lisa 1 põllumajandusalal tegutsevate taotlejate hindamise kriteeriumite hindamiskriteeriumi 2.4.3 kohaselt on põllumajandusalal tegutsev taotleja on enne taotluse esitamist omandanud põllumajandusalal tegutseva äriühingu kogu osaluse või FIE-le kuulunud kogu tegutseva põllumajandusettevõtte, määruses ei ole täiendavaid ajalisi piiranguid sellele, millal ettevõtte omandati, kuid omandamine peab olema lõpule viidud enne taotluse esitamist ning omandamine peab olema ka tõendatud.